Kerngebied 3 – Zeedijk Tholen

Cultuurhistorie

Het kerngebied **Zeedijk Tholen** loopt vanaf het keermiddel in het tegenwoordig afgedamde deel van de **Eendracht**, langs de haven, richting kerngebied **Alteklein**. Deze dijk maakt deel uit van de eeuwenoude zeedijk van de **Vijftienhonderdgemetenpolder**, die omstreeks **1220** werd aangelegd. De inpoldering van deze polder was een zeer grootschalige en complexe onderneming. Er was veel geld, materiaal en menskracht voor nodig, wat het belang en de ambitie van deze landaanwinning onderstreept. De huidige zeedijk ligt nog steeds op hetzelfde tracé als de middeleeuwse dijk, maar is in de loop der tijd – onder meer in het kader van de **Deltawerken** – aanzienlijk **verhoogd en verbreed**. Aanvankelijk lag de kruin van de dijk op ongeveer dezelfde hoogte als de onderberm van de dijk bij het keermiddel. Met de aanleg van de vestingwerken van Tholen werd de naastgelegen **vestingwal** bovendien gebruikt als **primaire waterkering**, waarmee waterveiligheid en verdediging nauw met elkaar verweven raakten. Tussen de zeedijk en de voormalige vestingwal liggen restanten van **oesterputten**, ook wel de *zoute vesten* genoemd. Na het ontmantelen van de vestingwerken in de tweede helft van de 19e eeuw bloeide de **oesterteelt** in Tholen sterk op. Volwassen oesters, die zo'n vijf jaar op percelen in de Oosterschelde waren gegroeid, werden hier overgebracht naar speciaal aangelegde bassins. In deze putten ondergingen zij hun laatste bewerking: spoelen, schuren en het zogenaamde 'spugen', om zand en vuil kwijt te raken. Met de aanleg van het **Schelde-Rijnkanaal** en het besluit om de Oosterschelde deels open te laten, werd de **Oesterdam** aangelegd. Deze dam was nodig om het zoete waterpeil in het kanaal constant te houden. Daarmee kwam een einde aan de oesterproductie in Tholen.
De jeugd leerde zwemmen in de oesterputten (buiten het oesterseizoen) en na 1963 elke zomer totdat in 1975 een echt zwembad-De Spetter- werd geopend.

Natuurwaarden

De zeedijk bestaat uit taluds met een **ruige en soortenrijke vegetatie**. Het onderste deel van de dijk is aan de waterzijde bekleed met steen. Hier groeien planten die houden van **warme en droge omstandigheden**, zoals **Tripmadam** en **IJzerhard**. Daarnaast komen er bijzondere soorten voor die typerend zijn voor rivier- en overgangszones, waaronder de zeer zeldzame **Graskers**, en soorten van zowel zoute als zoete oevers zoals **Selderij en Zulte**. De grazige taluds van de dijk worden sinds **2020** (en deels sinds **2024**) ecologisch beheerd, in opdracht van de **gemeente Tholen** en **Waterschap Scheldestromen**. Dit beheer heeft in korte tijd geleid tot een sterke toename van kenmerkende dijkplanten, waaronder **Bijenorchis**, **Bokkenorchis**, **Heggenwikke**, **Zeegroene zegge**, **Paarse morgenster** en **Klavervreter**. Aan de voet van de dijk worden regelmatig vogels waargenomen zoals **Waterral**, **IJsvogel** en **Cetti's zanger**. Ook vlinders ontbreken niet: **Distelvlinder**, **Kaasjeskruiddikkopje** en **Koninginnepage** vliegen hier rond. Daarnaast is de dijk van toenemende betekenis voor **bedreigde graslandpaddenstoelen**, die profiteren van het extensieve beheer. Het huidige beheer bestaat uit **twee maaibeurten per jaar**, waarbij het maaisel wordt afgevoerd. Tot 2020 werd de dijk intensiever beheerd door **vijf tot zes keer per jaar te klepelen**, waarbij het maaisel bleef liggen. De verandering in beheer heeft geleid tot een duidelijke verbetering van de biodiversiteit. De zeedijk blijft tegelijkertijd een **primaire waterkering** waarbij veiligheid en natuurwaarden zorgvuldig worden gecombineerd.

Bokkenorchis (W. Lammers)